

que desierunt, atque ejus mutatae disciplinae causae praesertim fuerunt canonicae poenitentiae commutatio cum certis precibus, & corporis flagellis, cum pecunia collata in pauperes, atque in alios pios usus conversa, aut cum laborioso aliquo opere, quod in bonum Ecclesiae redundaret; & ideo peccatores saepe sunt jussi arma capere contra haereticos, aut infideles; & communis prope Theologorum ejus aetatis sententia fuit, poenitentiam in foro conscientiae Sacerdotis arbitrio esse constituendam, quae omnia late enarrat Morinus *de Poeniten.* l. 10. c. 16. & 25.

(2) Magna erat veterum Patrum cura, & diligentia, ut propria remedia, & justa pro unoquoque crimine poenitentiae tempora constituerentur. Ea de re agebatur in conciliis, ubi plures conditi sunt canones, consulebantur etiam primarum sedium Episcopi, & qui ceteris pietate, ac doctrina praestarent; & hi suas dabant literas, quibus aptam, & idoneam ad singula crimina poenitentiam, & ejus quoque tempus stabiliebant. Hinc collecti sunt *canones poenitentiales*, ex quorum auctoritate poenitentiae imponebantur; & ideo cum Episcopi synodum habebant, inter cetera monebant Presbyteros, ut *non ex corde, sed sicut in poenitentiali scriptum est*, poenitentias darent apud Reginonem l. 1. c. 98. Similiter Episcopi, cum diocesim lustrabant, illud in primis querebant, num presbyter haberet librum poenitentialem, & num secundum ejus leges poenitentiam imponeret, ut patet ex Buchardo. *l. 1. c. 94.*, & Reginone l. 1. c. 95. Multi adhuc extant hujusmodi libri Poenitentiales evulgati à viris eruditis, quos memorat Benedictus XIV. *de Synod. dioc.* l. 1. c. 11. n. 3.

(3) Concilium Tridentinum *Sess. 14. c. 8. de Poenitent.*

(4) Consule S. Carolum Borromeum in *Praefat. ad can. poenit.*, & Card. de Aguirre *ad Can. 11. & 12. Concilii Toletani III. t. 2. collect. maxim.* Concil. Hispan.

§. LXXX. Absolutio primis Ecclesiae saeculis, ut plurimum, post actam poenitentiam concedebatur (1). Verum cum ea res ad disciplinam pertineat, nullaque sit necessitas praemittendae poenitentiae, ut integrum sit sacramentum, labentibus annis invaluit usus tribuendae absolutionis, antequam poenitentia peragatur. Quin & vetusta aetate quamquam ea, quam memoravi, disciplina obtineret, tamen saepe ante emensa poenitentiae spatia absolutio dabatur, si quem libelli martyrum commendarent, si quis praeclearam pietatis significationem edidisset, si qua gravis urgeret causa, quae mitio-

rem disciplinam postulare videretur (2); diuque obtinuit, ut statim post confessionem dimitterentur crimina, quae publica poenitentia expiare non oportebat (3). Merito hinc damnatae, & proscriptae sunt duriores, asperioresque sententiae illorum, qui Christi lege institutum ferunt, ut poenitentia absolutioni praebeat, ac minus probant eam, quae nunc viget, disciplinam, per quam absolutio poenitentiam antevertit (4).

(1) Cyprianus *Ep. 10. § 2. 59. p. 23. 66. 94. ed. Paris. 1666.*, Pacianus *Ep. 1. ad Sympronian. p. 307. Bibl. PP. t. 4. ed. Lugd.*, Ambrosius *de Poeniten. l. 2. c. 9. col. 549. t. 3. c. ed. Ven.*, Innocentius I. *Ep. 25. ad Decent. col. 862. apud Constantium Ep. Pontif. Roman.*, Leo M. *Ep. 84. ad Theodor. Foroju-lien. Episc. opp. t. 2. p. 328. ed. Rom. c.*, Concilium Toletanum III. *c. 11. col. 481. t. 3. collect. Harduini.*

(2) Cyprianus *Ep. 18. & 19. ad Caldon. § 2. 54. col. 71. 73. 163. 187. ed. Ven. 1758.* Cornelius *Ep. ad Cyprian.*, quae inter Cyprianicas est *Ep. 46. col. 147.*, Innocentius I. *Ep. 25. ad Decent. n. 10. col. 862. apud Constantium Leo M. Ep. 108. ad Theodor. c. 4. col. 1175. opp. t. 1. ed. Ballerin. Ven. 1753.*, Concilium Nicenum *Can. 13. apud Labbeum t. 2. Concil. col. 59. ed. Ven.*, Carthaginense IV. *Can. 76. col. 1443. ib.*, Ancyrana *Can. 5. col. 1487. ib.*, Arausicanum I. *Can. 3. col. 702. t. 4.*, Epae-nense *Can. 36. col. 716. t. 5. ib.*

(3) Consule Morinum *de Poenit. l. 9. c. 14.*

(4) Saeculo XV. Petrus Oxomensis Theologiae in Salmaticensi Academia Professor docuit, satisfactionem absolutioni omnino esse praemittendam, isque à Sixto IV. damnatus est. Superiori saeculo hunc errorem aliqui renovarunt, contendentes differendam esse absolutionem sacramentalem, ut prius aliqua saltem laboriosa opera à Sacerdote imposita Poenitentes absolvent; sed eum damnarunt Alexander VIII. n. 16. 17. 18. in *Bullar. Rom. p. 97. t. 9. ult. ed.*, & Clemens XI. in *Constit. Unigenitus 187. p. 340. t. 10. ejusd. Bullar.* Eundem hunc errorem, quem scripto mandarat Theophilus Brachet, Sacra Facultas Parisiensis die 23. Jun. an. 1644. condemnavit.

§. LXXXI. Formam hujus sacramenti conficiunt verba illa absolutionis, quae Sacerdos profert, *non nudum praestans ministerium pronuntiandi, remissa esse peccata, sed actum judiciale exercens: Ego te absolvo*

Et quibus de Ecclesie more preces quaedam laudabiliter adjuvantur, ad ipsius tamen formae essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius sacramenti administrationem sunt necessariae (1). Judicativa haec forma antiquissima certe est apud Latinos (2); de Graecorum forma non eadem omnibus sententia est (3).

(1) Concilium Tridentinum Sess. 14. de Sacram. poenit. cap. 3. & 6.

(2) Joannes Morinus l. 8. de Administrat. poenitent. multis capitibus defendit, deprecativam fuisse formam sacramenti Poenitentiae, qua usque ad saeculum XII. Latini uti sunt. Morinum complures sequuntur, licet fateantur, nunc tantum judicativam esse formam, quam Synodus Florentina, ac Tridentina proposuit. Contra Latinorum formam & nunc esse, & semper fuisse judicativam, contendit Edmundus Simonetus de Forma Sacrament. Poenitent. in Thesaur. Theologic. t. 11. Opusc. 9. p. 483. & seq. Aetate S. Thomae, quae pertinet ad saeculum XIII. judicativa forma jamdudum inducta erat, de eaque loquitur ipse Thomas Opusc. 23. alias 22. c. 1., tamquam antiquissima, & ubique recepta, imo potius existimare videtur, nullam aliam unquam obtinuisse. Martenius autem de Antiq. Eccles. rit. l. 1. c. 6. art. 3. §. 12. in quatuor antiquissimis libris ritualibus sese injudicativam formam deprehendisse testatur.

(3) Simonetus loco mox laudato art. 3. p. 535. & seq. Graecorum formam non deprecativam, sed judicativam esse arbitratur. Sed alia sententia est Morino l. c. c. 12., Jueninio de Sacram. diss. 6. qu. 7. c. 2. art. 1., aliisque compluribus.

§. LXXXII. Minister sacramenti poenitentiae est Episcopus, aut Sacerdos (1). Si quando à Diacono datam absolutionem constat (2), non id referendum est ad sacramentalem absolutionem, quae rei crimen tollit, quaeque ordinis propria est, sed ad caeremonialem absolutionem: quae poenitentem solvit legibus publice poenitentiae, quaeque etiam Diacono committi poterat, cum tota jurisdictionis sit (3). Similiter si quem laico sua interdum patefecisse crimina scriptum est (4), factum id fuit patientiae, & demissionis causa, non quod laicus per sacramentum poenitentiae solvere quemquam posset (5).

(1) Concilium Tridentinum Sess. 14. de Poeniten. c. 6., Euge-

nus IV. in Decret. union. Armen. t. 9. collect. Harduini col. 440., Leo X. Const. 44. t. 3. par. 3. Bullarii p. 489., ubi inter ceteros damnatur Lutheri error, quod videlicet in sacramento poenitentiae, ac remissione culpae non plus facit Papa, aut Episcopus, quam infimus Sacerdos; imo, ubi non est Sacerdos, aequè tantum quilibet Christianus, etiamsi mulier, aut puer esset. Quo in luto autè Lutherum haesitaverant Wicleffus, Flagellantes, & Hussitæ qui spreto Sacerdotis Tribunali sua apud laicos crimina confitebantur, atque ab iis absolutionem obtinebant, ut videre est in lib. 3. de Gestis Baldevvini de Luczenburch. c. 9. apud Baluzium Miscellan. Historic. t. 1. p. 324. ed. Luc. 1761. Quamquam, ut in ceteris, ita etiam in hoc errore Lutherus inconstans, & varius de Captivitat. Babylon. unum Baptismum Sacramentum habeat: quo factum est, ut quasi dux familiae proeminatæ sint Lutheranorum, quorum alii Poenitentiam sacramentum esse affirmant, alii negant. Adeo verum est, non nisi in Ecclesia catholica unam semper, & eandem esse fidem.

(2) S. Cyprianus Ep. 12. p. 25. ed. Paris. cit., Constitutiones Odonis Parisiensis Episcopi c. 56. t. 6. par. 2. col. 1946. collect. Harduini, Cap. Fures de Furtis, si vera est lectio, quae vulgo traditur, Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, Nam Antonius Augustinus in Not. ad prim. Collect. Decretalium l. 5. tit. 26. c. 4. p. 326. ed. Luc. 1769. legendum esse monet Presbytero, vel Deo, uti est in Can. 31. Concilii Triburensis col. 449., t. 6. collect. Harduini, unde illud caput desumptum est.

(3) Confer Cardinalem de Aguirre Concil. Hispan. t. 1. p. 729., Natalem Alexandrum Hist. Eccles. saec. 3. diss. 4. t. 4. p. 49. ed. Ven. 1776., & Benedictum XIV. de Synod. Dioces. l. 7. c. 16. n. 5. ad 8. Late etiam, ac solide hoc argumentum persequitur Carolus Blasehus Diss. 1., & contra Basnagium, Launojum, atque alios ostendit, nunquam Diaconos, etiam urgente necessitate, poenitentiae sacramentum administrasse.

(4) Can. Qui vult de poeniten. dist. 6. Multa hujusmodi exempla colligunt Morinus de Poenitent. l. 8. c. 24., Jueninius de Sacram. diss. 6. qu. 3. c. 4. art. 2., Martenius de Antiq. Eccles. rit. l. 1. c. 6. art. 6. §. 8. p. 274. t. 1. cit. ed. Ven.

(5) Vide D. Tomam in 4. dist. 17. qu. 3. art. 3. qu. 2., & vide etiam Benedictum XIV. l. c. n. 9. & seq.

§. LXXXIII. Ut autem valeat absolutio, in ministro requiritur non tantum potestas Ordinis, per quam ei ex divina institutione committitur iudicium animarum in foro poenitentiae sed etiam jurisdictionis. Potestas Ordinis efficit, ut Presbyter iudicium hoc sacramentaliter

exercere possit; sed frustra id exerceret, nisi haberet subditos, in quos suam explicet potestatem. Atque hæc est potestas jurisdictionis, quæ tota pendet ex imperio in subditos, adeo ut sine subditis nulla sit. Cetera sacramenta sine hac potestate conferre non licet, sed tamen valent collata cum sola ordinis potestate: verum sacramentum poenitentiae utramque desiderat; quoniam opus est ministro, per quem & conferatur gratia, & feratur sententia, quæ tantum valet prolata in eos, qui Judicis jurisdictioni subjecti sunt (2).

(1) Concilium Tridentinum *Sess. 14. de Sacram. poenitent. c. 6. & Can. 9.*, & Catechismus Romanus *par. 2. c. 5. §. 54.*

(2) Consule Cl. Christianopolim in libro *della Nullità della assoluzioni ne' casi riservati c. 2. §. 3. §. 109. p. 158. & seq.*

§. LXXXIV. Jurisdictio penes Episcopum in omni diocesi est, & ideo nisi quis eam ab Episcopo obtineat, in ejus subditos exercere judicium, ac sententiam ferre non potest. Parochi, cum animarum curæ præficiuntur, sui officii jure obtinent hanc potestatem; quia cum Parochi fiunt, accipiunt ab Episcopo subditos, quos regant, & in quos jurisdictionem exercent. Ceteri Sacerdotes, quibus nulli cum beneficio subditi dati sunt, opus habent venia Episcopi, à quo ad hoc munus apti, & idonei judicentur, ac muneris gerendi potestatem accipiant (1). Itaque Parochi posteaquam rite constituti sunt, jure proprio; reliqui Sacerdotes, sive ex sæcularibus, sive ex regularibus, jure delegato poenitentiae sacramentum administrant (2).

(1) Concilium Tridentinum *Sess. 23. cap. 15. de Reformat. Consule Bened. tum XIV. Instit. Eccles. Instit. 86.*; ubi multa sunt, quæ ad hunc locum pertinent.

(2) *Nullus ita sit temerarius*, inquit Patres Gallicani in Comitii generalibus an. 1625. 1635. 1643., *ut ingerat se audiendis confessionibus, quin ad id facultatem scripto traditam ab Episcopo, aut ejus Vicario generali obtinuerit. Religiosi, quamvis exempti, ab illius jurisdictione, excipere non poterunt confessiones, quin prius examen subierint, ab eoque, aut ejus Vicario generali appro-*

bati fuerint, eorum nutu pendebit, ut indefinitam, aut ad tempus solum facultatem concedant. Hinc Pius IV. *Const. in Principis Apostolorum 109. Bullar. Roman. ult. ed. t. 4. par. 2. p. 214.* & Urbanus VIII. *Const. Cum sicut accepimus 279. t. 6. par. 1. ejusd. Bullar. p. 142.* sustulerunt privilegia omnia concessa Regularibus, aliisque omnibus audiendi secularium confessiones, non impetrata primum ab Episcopo facultate. Alias eadem de re propositiones à Regularibus quibusdam Andegavensibus evulgatas contra Episcoporum potestatem confixere Clerus Gallicanus in comitiis generalibus an. 1656., & Alexander VII. die 24. Septembris 1665. *Const. 120. ejusd. Bullar. t. 6. par. 6. p. 84.*

§. LXXXV. Hæc autem ab Episcopo data potestas modo angustioribus coercetur finibus, & modo latioribus explicatur. Nam ea res pendet ab Episcopi arbitrio, qui ut jurisdictionem attribuit, ita eam arctat & constringit, explicat suo arbitratu. Ex quo patet, posse Episcopum suo lubitu tantum in certos homines, atque in certa crimina potestatem concedere; unde intelligitur, quamobrem Sacerdotes nequeant ferre sententiam in certos homines, ac judicare de quibusdam criminibus quorum sibi judicium Episcopus reservavit. Inde jus oritur *casuum*, quos *reservatos* vocamus, quod efficit, ut Sacerdos, excepto mortis articulo (1), nihil possit in iis rebus, quarum potestatem Episcopus non mandaverit (2).

(1) Mortis articulus à periculo differt. *Est namque mortis periculum*, inquit Melchior Canus *de Poenitent. par. 9.*, *in his dumtaxat unde mors frequenter solet accidere... At articulus mortis intelligitur, cum regulariter certa mors est.* Non solum in articulo, sed etiam in gravi mortis periculo, cum abest Parocus, aut alius ab Episcopo approbatus confessarius, quemlibet Sacerdotem absolutionem impartiri posse, ostendit Carolus Blaschus *in Appendic. ad Diss. 2. de Poenitent.*

(2) Concilium Tridentinum *Sess. 14. de Sacram. poenit. cap. 7. & Can. 11.* Inquit autem ipsa Synodus *cit. cap. 7.*, quod *nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quolibet poenitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.* Quæ verba cum pateant amplissime, ac nullum Sacerdotem excipiant, omnibus fere Scriptoribus Juris Canonici argumento sunt, quod, urgente necessitate, absolvere possit quivis Sacerdos, etiam excom-

municatus, suspensus, degradatus, hæreticus, modo absit publica offensio, ac periculum subversionis. Graviter, & copiose in hoc argumenti genere versatur Carolus Blaschus *Diss. 2. de Pœnitent.* Verum autem adeo est, quod supra dixi, neminem sine Episcopi venia absolvere quemquam posse à casibus ipsi Episcopo reservatis, ut id etiam ad eos pertineat, qui absolventi à casibus reservatis Sedi Apostolicæ facultatem obtinuerunt. *Et habentes*, inquit Clemens X. *Const. Superna 10. §. 7. p. 32. t. 7. Bullar. Roman. ult. ed., facultatem absolventi ab omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, non ideo à casibus Episcopo reservatis posse absolvere.* Consule S. Carolum Borromeum *Concil. Provinc. III. tit. de his quæ ad pœnit. sacram. pert. & Concil. Provinc. V. eod. tit. Act. Eccles. Mediolan. par. 1. p. 79. & 190. ed. Patav. 1754.*

§. LXXXVI. Quod autem Episcopus in sua diœcesi, id potest Summus Pontifex supremo jure, cui subsunt omnes in Ecclesia universa. Nam per totam Ecclesiam ejus propagata, ac diffusa jurisdictio est; & ideo nulla est aliorum potestas in iis, quæ huic uni Summæ Potestati servata sunt (1). Ac recte quidem, & merito graviora quædam crimina Summo Pontifici, aut Episcopo reservata sunt, ut ea difficultate absolutionis cohiberentur, & gravioribus morbis peritiores medici remedium adhiberent (2).

(1) Concilium Tridentinum *Sess. 14. de Pœnitent. c. 7. & merito sapientissimus, atque optimus Pontifex PIUS SEXTUS* literis doctrinæ, veritatis, dignitatis, auctoritatisque plenis, quas edidit die 28. Novembris an. 1786., Eybelium damnavit ausum in libro *Quid est Papa?* calumniari reservationes absolutionum, quæ ad Sedem Apostolicam pertinent. De casibus à Summo Pontifice, aut ab Episcopo reservatis, deque nullitate absolutionis, quæ contra reservationis legem data test, copiose disputat Cl. Christianopolus libro Romæ edito anno 1785., cui titulus: *Della Nullità delle assoluzioni ne casi riservati.* Vide etiam Cl. Bolgenium in egregio libello Macerata edito an. 1785., cui titulus: *Esame della vera idea della S. Sede §. 133. & 134. p. 208. & seq.* Falsi autem sunt Van-Espenius *Jur. eccl. univers. t. 1. par. 2. tit. 6. c. 7. n. 9.*, & Dominicus Cavallarius *Instit. Jur. Canon. par. 2. c. 16. §. 7. in not.*, qui graviora crimina Sedi Apostolicæ tantum reservari coepisse putant post sæculum X.; & initio quidem potius Episcoporum, quam Summorum Pontificum auctoritate. Nam Romanos Pontifices jam

VI. sæculo quosdam sibi casus, ut dicimus, suo sibi jure reservare solitos fuisse, demonstrat S. Gregorius M., quem nemo ignorat abfuisse quam maxime à violandis juribus Episcoporum. Is autem *Ep. 7. l. 3. col. 63 r. t. 2. opp. ed. Paris. cit.* Joannem Larissensem Metropolitanam, si quid ageret contra quam ab Sede Apostolica præscriptum fuisset, privandum statuit communione sacrorum, quam non reciperaret, *excepto ultimo vitæ suæ tempore, nisi concessa Romani Pontificis jussione.* Vide etiam S. Leonem M. *Ep. 12. ad Anastas. Thessalonicen. c. 1. & ult. p. 49. seq. & 55. seq.* Homicidas autem ante annos circiter nongentos, quod vere observat Martenius, *de Antiq. eccles. rit. t. 1. l. 1. c. 6. art. 6. n. 6. p. 273.*, veniæ impetrandæ causa ad Summum Pontificem missos fuisse constat ex *lib. 3. de Gest. Sanctor. Rotonens. c. 1. sæc. IV. Benedictin.* Cum autem homicidium esset ex genere eorum criminum, quæ in quibusdam Ecclesiis veniæ locum non relinquebant, fortasse cum hæc disciplinæ austeritas emolliri, ac mitigari cepit, id retentum est, ut eorum graviorum criminum rei non nisi à Sede Apostolica veniam consequerentur. Nam ea semper ipsius lenitas, benignitasque fuit, ut etiam cum antiqua vigeret disciplinæ severitas, ipsa tamen justis de causis veniam interdum daret in criminibus, quæ alicubi ordinaria lege uni Dei judicio relinqui, non autem ab Ecclesia dimitti solebant. Ita Tertulianus, posteaquam in Montani errores inciderat, Zephyrinum Pontificem reprehendit, quod veniam daret moechis, quibus illam aliæ Ecclesiæ antea denegare consueverant.

(2) Concilium Eliberitanum *Can. 32. t. 1. Concil. collect. Labbæi col. 996.* *Apud Presbyterum, inquit, si quis gravi lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit agere pœnitentiam non debere, sed potius apud Episcopum.* Ergo gravius crimen jam tunc Episcopo reservatum erat. Sed & nota cunctis est antiqua Ecclesiæ disciplina de publica pœnitentia, quæ donec viguit, publice pœnitentium reconciliatio ad Episcopum pertinebat, eademque obselescente Summi Pontifices, & Episcopi potestatem absolventi à gravioribus quibusdam criminibus, extra mortis periculum, sibi reservarunt. Quinimo non tantum Episcopis, sed etiam Majoribus Sedi- bus ab atrocioribus quibusdam criminibus absolutionem reservari consuevisse jam inde à V. ineunte sæculo, ostendit Synesius *Ep. 67.* unde constat, Theophilo Alexandrino Patriarchæ, cui Synesius suberat, Lamponiani cujusdam absolutionem fuisse servatam. Inquit autem ipse Synesius *cit. Ep. 67. p. 215. ed. Paris 1633. Sed ego in iis perseveravi, quæ semel decreveram; solvendi porro jus, & auctoritatem ad Pontificiam Sedem rejeci.*

§. LXXXVII. Nullum esse scelus, quod Ecclesiæ potestati non subjiciatur, contra Montanistas, & No-

vatianos definitum est; & vero hanc potestatem initio Ecclesiam, nullo discrimine, exercuisse demonstrant Paulus (1), & Joannes Evangelista (2), quorum alter incestus in novercam reo, alter homicidæ veniam dedit (3). Quoniam vero Christus dimittendorum, æque ac retinendorum criminum jus Ecclesiæ fecit, non desperatione indulgentiæ, sed rigore disciplinæ (4), factum est, ut alicubi venia, & cum Ecclesia reconciliatio non daretur reis graviorum quorundam criminum, quibus spes omnis veniæ in una Dei misericordia relinquebatur (5). Verum disciplina hæc, quæ non diu obtinuit (6), propria fuit peculiarium quarundam Ecclesiarum (7), non totius Ecclesiæ catholicæ, quæ reis criminum pœnitentiæ functis, præsertim in vitæ exitu, nunquam pacem, aut sacramentalem absolutionem denegavit (8).

(1) *Ep. II. ad Corinth. c. 2.*

(2) Eusebius *Histor. Eccles. l. 3. cap. 23. p. 112. ed. Valerii Cantabrig. 1720.*

(3) Consule Hermam Pastorem *lib. 2. Mandat. 4.*, & Anctorem *Constit. Apostolic. l. 2. cap. 23.* utrumque apud Cotelerium *PP. Apostolic. t. 1. p. 88. & 236. cit. ed. Amstelædami.*

(4) Augustinus *Ep. 185. ad Bonifac. n. 45. col. 661. opp. t. 2. ed. cit.*

(5) Graviora hæc crimina, quæ in iis locis cum Ecclesia reconciliationis spem adimebant, erant idololatria, homicidium, adulterium.

(6) Zephyrinus Pontifex mœchis veniam dedit; qua de re eum acerbe carpit Tertullianus *de Pudicit. c. 1. p. 555. ed. Ven. 1744.*, posteaquam in Montani hæresim lapsus fuerat. Verum Zephyrinus non novam aliquam disciplinam induxit, sed potius jam inductam confirmavit. Confer etiam Cyprianum *Ep. 52. col. 177. ed. Venet. 1758.*, qui mirari se ait, quosdam ita obstinatos esse, ut dandam non putent lapsis pœnitentiæ, aut pœnitentiis existentem veniam denegandam, postremoque addit, neminem putamus à fructu satisfactionis, & spe pacis arcendum. Concilium Nicænum *Can. 19. col. 466. t. 1. Collect. Harduini* nemini morienti sacramentalem absolutionem, quam *viatici* nomine appellat, denegandam statuit; qui canon ostendit, adhuc ea ætate quosdam fuisse, qui reis quorundam criminum veniam denegabant. Secus

enim ejus condendi canonis causa defuisset. Concilium Sardicense, quod non multo post Nicænum habitum est, *Can. 1. col. 637. t. 1. Collect. Harduini*, Prælati Ecclesiarum, qui per ambitionem sedem mutaverant, ne in exitu quidem laicam communionem habere permittit; quod decretum ita mitigavit Damasus Pontifex *in Ep. ad Paul. Antiochen. apud Holstenium in Collect. Roman. part. 1. p. 183.*, ut illi à communionem alieni haberentur, *quandiu ad eas redierint civitates, in quibus primum sunt constituti.* Quam Pontificiam sanctionem memorat etiam Theodoretus *Hist. eccles. l. 5. c. 11. p. 210. ed. Cantabrig. 1720.* Sed & ante Damasum Julius I., quo Pontifice Sardicense Concilium habitum est, *reum animarum* dixit Presbyterum, qui morientibus veniam denegaret *Can. 12. caus. 26. quæst. 6.*, Cælestinus I., qui Summus Pontifex creatus est anno 423., *Ep. 4. ad Episcopos provinc. Viennen. & Narbonen. c. 2. col. 1067. apud Constantium Epist. Roman. Pontific.* graviter reprehendit Gallicanos Præsules, qui morientibus veniam denegabant, ac denique sic concludit: *quovis tempore non est deneganda pœnitentiæ postulanti.* Eadem sententia est Innocentii I. *Epist. 25. ad Decent. Eugubin. c. 7. col. 862. apud eundem Constantium*, & eadem Leonis M. *Ep. 84. c. 3. opp. t. 2. p. 329. ed. Romæ 1755.*, cum inquit *in dispensandis Dei donis non debemus esse difficiles.*

(7) Fuit hæc disciplina quarundam in Africa Ecclesiarum, uti testatur Cyprianus *Ep. 55. ad Antonian. p. 247. ed. Amstelæd. 1700.*, & quidem apud Antecessores nostros quidam de Episcopis istic in provincia nostra dandam pacem mœchis non putaverunt, & in totum pœnitentiæ locum contra adulteria clausurunt. In Hispaniis graviorum quorundam criminum reis etiam in exitu vitæ communionem denegatam ostendunt plures Eliberitani Concilii canones; nemini tamen unquam pœnitentiæ copia denegata est. Imo eodem Eliberitano Concilio *Can. 22. t. 1. Concil. collect. Labbei col. 995. ed. Ven.* tantum expressè est, ut hæretici ad Ecclesiam redeuntès à pœnitentiâ non repellantur. *Si quis, inquit, de Catholica Ecclesia ad hæresim transitum fecerit, rursusque recurrerit, placuit, huic pœnitentiâ non esse denegandam, eo quod cognoverit peccatum suum.* Confer Natalem Alexandrum *Histor. eccles. sæc. 3. diss. 7. propos. 2. t. 4. p. 72. ed. Ven. 1776.*

(8) Dyonisius Petavius *Animadvers. ad Epiphani. heres. 59. t. 2. p. 227. ed. Paris. 1622.*, Gabriel Albaspinæus *l. 2. Observ. 7. p. 90. ed. Neap. 1770.*, Jacobus Sirmondus *Histor. pœnitent. public. t. 4. c. 1. col. 481. ed. Paris. 1696.*, Edmundus Martenius *de Antiq. eccles. rit. l. 1. c. 6. art. 2. t. 1. p. 261. ed. indic.*, aliique putant, tribus prioribus, aut saltem II., & III. sæculo Ecclesiam idololatriæ, homicidii, adulterii veniam denegare con-

suevisse. Contra Morinus *de Pœnitent. l. 9. c. 20. & seq.*; Natalis Alexander *loco mox laudato*, Cardinalis Capizuechius *in Select. quæst. theolog. p. 52.*, Tournelyus *Prælect. theolog. de Sacram. pœnitent. quæst. 9. art. 2.*, Balthasar Francolinus *in Cleric. Roman. part. 1. disp. 2.*, aliique complures ostendunt, nunquam Ecclesiam ea severitatis venisse, ut reis atrociorum quorumvis criminum in vitæ exitu veniam non concederet. Præ ceteris vero Cardinalis Orsius peculiari ea de re edita dissertatione demonstravit, *Catholicam Ecclesiam tribus prioribus sæculis capitalium criminum reis pacem, & absolutionem neutiquam denegasse.* Certe in Ecclesiis quibusdam aliquamdiu viguit severior illa disciplina, quam ea ætate retinere licuit, cum adversus eam nulla adhuc Ecclesiæ lex esset. Verum Catholicæ Ecclesiæ sententia semper fuit, nulla esse crimina, quorum rei vere pœnitentes veniam, & absolutionem aliquando non obtinerent. Hinc quemadmodum Tertullianum ab Ecclesiæ communione rejecit, ejusque nimiam severitatem repressit Zephirinus, Novatianum, qui criminum reis implacabilem se, in-expiabilemque præbebat, Cornelius, deincepsque Innocentius; ita duritiam, & asperitatem Episcoporum aliquot Galliæ Celestinus, & postea similem aliorum duritiam Leo M. damnarunt; quos & alii Romani Pontifices usque ad hanc nostram ætatem sequuti sunt, ex recentioribus S. Pius V., Gregorius XIII., Urbanus VIII., Innocentius X., Alexander VIII., & Clemens XI., qui antiquos Montanistas, Novatianos, Encratitas, Eustathianos, & Luciferianos in Michaele Bajo, Cornelio Jansenio, ceterisque similibus redivivos nimiam, atque à Christi, & Ecclesiæ benignitate alienam severitatem præferentes damnarunt, & rejecerunt. Consulte Cardinalem de Aguirre *Concil. Hispan. t. 2. diss. 7. 8. & 9. in Canon. 11. & 12. Concilii Toletani II. vulgo III. anno 589. p. 358. & seq.*, ubi late agitur de antiqua Hispaniarum ea in re disciplina, & in *Not. ad Can. 1. 2. 3. & 7. Concilii Eliberitani t. 1. p. 333. & seq.*, qui Eliberitani canones valde torquent eruditorum ingenia, cum duriores, asperioresque videantur. De his ipsis canonibus agit etiam Cardinalis Orsius *laudat. Diss. sect. 4. c. 1. digress. 5. & c. 3. n. 4.*

SECTIO V.

DE EXTREMA UNCTIONE.

LXXXVIII. Effectus sacramenti Extremæ Uctionis.	narius.
LXXXIX. Ejus materia remota.	XCIV. Quibus datur hoc sacramentum?
XC. Materia proxima.	XCV. Græcorum unctio.
XCI. Forma.	XCVI. Quando datur sacramentum Extremæ Uctionis?
XCII. Minister.	
XCIII. Parochus Minister ordi-	

§. LXXXVIII.

Extréma Uctio, quæ & *Oleum Sanctum*, & *Oleum infirmorum* appellatur, sacramentum est, quod ex hac vita migrantibus tribuitur (1). Propterea dicitur Extréma Uctio, quoniam hæc omnium sacramentorum unctionum, quas Christus Dominus Ecclesiæ commendavit, ultimo administranda est. Hujus sacramenti vim expressit Jacobus Apostolus his verbis (2); *Infirmatur quis in vobis inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur eis.* Quibus ex verbis facile est intelligere materiam, formam, ministerium hujus sacramenti; atque iis utitur, ut hæc cuncta explicet, Synodus Tridentina (3).

(1) Concilium Tridentinum *Sess. 14. de Extrem. unct. Can. 1.*(2) *Epist. Catholic. V. 14.*(3) *Sect. 14. de Sacram. extrem. unct. c. 2.*

§. LXXXIX. Materia, unde conficitur Extréma Uctio, est oleum olivarum (1), & oleum quidem merum; quoniam nulla permixtionis mentio in libris ritualibus, atque in antiquis monumentis occurrit (2). Oleum ab Episcopo benedictum esse debet (3), atque

hæc quidem vetus Ecclesiæ consuetudo est (4). Apud Latinos solus Episcopus oleum infirmorum consecrat feria V. cœnæ Domini (5), ab eoque illud quotannis accipiunt singuli, quibus opus est (6); apud Græcos etiam Presbyteri; & vero non semel in anno, sed singulis vicibus, quibus illud adhibere oportet (7).

(1) Concilium Tridentinum *Sess. 14. de Extrem. unct. cap. 1.*, Catechismus Romanus *de Sacram. extrem. unct. part. 2. n. 5.*

(2) Innocentius I. *in Ep. 25. ad Decent. Episc. Eugubiu. c. 8. col. 863.* apud Coustantium *Ep. Rom. Pontif. hujus sacramenti materiam esse inquit oleum Chrismatis*, qui locus Suarezium *t. 4. in 3. part. Disp. 40. sect. 1. n. 10.*, aliosque Scholasticos in eam opinionem adduxit, ut crederent, olim balsamum cum oleo misceri consuevisse. Verum sæpe apud Ecclesiasticos Scriptores chrisma merum oleum infirmorum est. Confer Juenitium *de Sacram. diss. 7. quæst. 3. c. 1.*, & Tournelyum *de Sacram. extrem. unct. quæst. 1. art. 3.*

(3) Eugenius IV. *in Decret. pro instruct. Armen. Conc. Florent. col. 440. t. 9. Concil. collect. Harduini, Concilium Tridentinum Sect. 4. de Sacram. extrem. unct. Can. 2.* Episcopus autem oleum benedicit præsentibus Presbyteris, aliisque clericis, de quibus agit Pontificale Romanum *tit. de Offic. in ser. V. cœnæ D. §. 3.* ibique Catalanus *in Not. n. 4. t. 3. p. 57.* unde ut putat Martenius *de Antiq. Eccles. rit. l. 4. c. 22. §. 3. n. 3. t. 3. p. 87. ed. cit.*, factum est, ut quidam Presbyteri sibi olei consecrandi potestatem adscriberent; sed iis restitit concilium Carthaginense II. *Can. 3. col. 1245. t. 2.*, & Toletanum I. *Can. 20.* apud Labbæum *cit. t. 2. col. 1474. ed. Ven.* Quæstio tamen, est inter Theologos, num ex Christi Domini institutione, an tantum ex Ecclesiæ præcepto Episcopi benedictio sit necessaria. Verum ut ex Christi institutione consecratio aliqua requiratur, ut oleum fiat apta materia sacramenti extremæ unctionis, cum tamen illud ex delegatione Summi Pontificis sive tacita, sive expressa etiam à Presbytero benedici possit, tantum Ecclesiæ lege inductum est, ut oleum infirmorum ab Episcopo benedicatur. Consule Benedictum XIV. *de Synod. Diæces. l. 8. c. 1. n. 4.*

(4) Innocentius I. *l. c.*, Gregorius M. *in Sacram. col. 67. opp. t. 3. ed. Maurin. Paris. 1705.*

(5) Disciplinam conficiendi quotannis chris-matis feria V. in cœnâ Domini memorat Fabianus P. *in Can. 18. de Consecr. dist. 3.* verum hic canon pertinet ad falsas Isidori decretales. Hoc certum est, uti observat Van-Espenius *Jus eccles. par. 2. tit. 3. c. 13. n.*

13., disciplinam illam sæculo VII. obtinuisse, quoniam eam memorant Sacramentarium S. Gregorii, Vetustus Ordo Romanus, atque omnes, qui per ea tempora *de divinis Officiis* scripserunt. Constitutus deinceps fuit etiam olei conficiendi locus, scilicet Ecclesia cathedralis *in c. 12. de Celebr. Miss.*

(6) Non nisi à proprio Episcopo sacra olea, hoc est chrisma, & oleum catechumenorum, ac infirmorum accipiendum est *Can. 122. & 123. de Consecr. dist. 4.* neque exemptionis privilegium aliquem ea lege solvit, quod late ostendit Passerinus *de St. t. homin. t. 3. qu. 189. art. 10. inspect. 10. n. 910. & seq.* Quotannis autem sacra hæc olea sumenda sunt; nam vetus, quod superest, ponitur ut inquit Rituale Romanum *t. 1. Comm. tit. 2. c. 1 §. 34. n. 3. p. 71. ed. Rom. 1767.*, in lampadibus Ecclesiæ ante sacramentum, ut comburatur; Reliquum autem, quod est in pyxidibus, sive capsulis cum bombice igni comburitur; & novum deinde cum novo bombice in pyxidibus, sive capsulis imponitur. Vide etiam Concilium Provinciale IV. Mediolanense à S. Carolo habitum *Act. Eccles. Mediolan. par. 1. t. 1. p. 113. ed. Patav. 1754.*

(7) Confer Goarium *in Eucholog. Græc. p. 436.*, Arcudium *l. 5. c. 2.*, Allatum *de Consens. utriusque eccles. c. 16.* Quam Græcorum consuetudinem ratam habuit Clemens VIII. *Instruct. seu Const. 107. Bullar. t. 5. par. 2. p. 72.*, & Benedictus XIV. *Const. 57. §. 4. t. 1. ejus Bullar. p. 104. ed. cit.*

§. XC. Consecrato oleo ægrotus inungitur; quæ unctio materia proxima appellatur. Quoniam vero Jacobus Apostolus nullam certam indicavit corporis partem, quam inungere oporteret, hinc varia ea de re fuit Ecclesiæ disciplina. Olim una pars corporis, puta pectus, inungi consuevisse videtur (1). Placuit deinde plures partes inungere, ac præter ceteras, alicubi partem morbo affectam (2), quo referebant verba Jacobi: & *alleviabit eum Dominus*. Nunc Latini unguunt quinque organa sensuum, videlicet oculos, aures, nares, os, manus, itemque pedes, & renes: verum renum unctio in fœminis propter honestatem omittitur, & omittitur etiam in viris, cum ea morbi vis est, ut infirmus commode moveri non possit (3). Græci Sacerdotes unguunt ægri frontem, mentum, ambas genas, deinde pectus, tum utramque manum, postremo pedes (4).

(1) Consule Mabillonium *Præf. ad sac. I. Benedictin. n. 97. p. XXXVI. ed. Ven. 1733.*

(2) Vide Menardum in *Sacram. S. Gregorii M. col. 540. & 541. t. 3. opp. S. Gregor. ed. cit.*

(3) Confer Rituale Romanum t. 1. in *Comm. tit. 5. c. 2. §. 15. n. 2. p. 336. ed. cit., & Decretum Eugenii IV. pro instruct. Armen. col. 440. t. 9. Concil. collect. Harduini. Constat inter omnes, pedum, ac renum unctiones necessarias non esse ad vim sacramenti; verum inter Theologos quæritur, num reliquæ quinque unctiones omnes necessario requirantur, ut integrum sacramentum sit. Plerique sic statuunt, valere hoc sacramentum collatum per unicum unctionem, prolata tamen formula universali, quæ sensus omnes complectatur; quod tamen facere non licet, nisi id summa necessitas postulet. Late ea de re agit Benedictus XIV. de *Synod. dioc. l. 8. c. 3.**

(4) Vide Arcudium l. 5. c. 7.

§. XCI. Formam comprehendunt preces, quas Sacerdos fundit, cum ægrotum ungit: *per istam sanctam unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus &c* (1). Et quoniam Jacobus Apostolus non designavit verba, quibus Sacerdotem ungentem uti oportet, hinc Ecclesiæ variis orationibus, & formulis, iisque conceptis verbis tum precantibus, tum directis usæ sunt (2). Synodus Tridentina precativam formulam proposuit; sed cum non expresse rejecerit indicativam, hinc factum videtur, ut etiam post Synodum aliquæ Ecclesiæ eam formulam retinuerint (3). Nunc omnes Latini deprecativa formula utuntur; forma Græcorum non iisdem est concepta verbis, sed tamen eodem redit, ac similiter deprecativa est (4).

(1) Concilium Tridentinum *Sess. 14. c. 1. de Extrem. unct.*

(2) Albertus M. in *IV. dist. 23. art. 4.* plures vetustos Germaniæ rituales libros se legisse testatur, qui indicativam formam describunt, eamque disciplinam ab ipsis Gregorianam appellari dicit. Sacramentale Venetum à Leone X., ut fertur, approbatum indicativam habet formam, quod Arcudius refert l. 5. c. 5. Plures etiam describit Morinus de *Sacram. panit. l. 8. c. 16.* aliarum Ecclesiarum formas, quæ conceptæ sunt verbis aut indicativis, aut

precibus intermixtis. Vide Menardum in *Not. ad sacrament. S. Gregor. not. 923. col. 537. & seq. t. 3. opp. S. Gregorii ed. Paris. 1705., & Martenium de Antiqu. Eccles. rit. l. 1. c. 7. art. 3. §. 4. t. 1. p. 301. ed. cit.*

(3) Confer Benedictum XIV. de *Synod. dioc. l. 8. c. 2.,* ubi quæritur, num propter formam directis verbis prolatam sacramentum valeat.

(4) Vide Arcudium l. c.

§. XCII. Minister hujus sacramenti jure Divino est Episcopus, aut Sacerdos, quoniam uterque *Presbyter* est, quem Jacobus memorat (1). Et quoniam Jacobus plurali numero *Presbyteros* nominat, plures olim Sacerdotes apud Latinos vocari solebant (2), uti nunc etiam plures à Græcis vocantur (3), ad hoc sacramentum administrandum. Sed jamdiu in Occidentali Ecclesia universa tantum Sacerdos unus adhibetur, atque eum solum recte ægrotum inungere certo jure cautum est. (4). Non enim pluralis numerus, quem Jacobus expressit, Divinum aliquod præceptum continet; cum præsertim in sacris libris sæpe pluralis numerus singularis vicem obtineat (5).

(1) Concilium Tridentinum *cit. Sess. 14. c. 3.* Innocentius I. *cit. Ep. ad Decent. Eugubim. c. 8.,* quem in locum vide Petrum Constantium in *Not. col. 863.,* ubi omnem evellit scrupulum, quem forte alia ipsius Innocentii verba de ministro extremæ unctionis injicere videntur posse.

(2) Id multis collectis monumentis ostendunt Menardus in *Sacramentar. S. Gregorii not. 909. col. 534. l. c., & Martenius l. c. §. 3.* Quæ disciplina adhuc in Galliis vigeat sæculo XII., uti patet ex constitutionibus Odonis Episcopi Parisiensis apud Harduinum *Collect. Concil. t. 6. par. 2. col. 1941.,* imò vero eam deinceps etiam consequenti ætate obtinuisse, demonstrant synodalia Statuta Ecclesiarum Æduensis, Cadurcensis, Rutenensis, & Tutelensis apud Martenium c. 17. t. 4. *Anecd. Recte tamen animadvertit ipse Martenius, illam Latine Ecclesiæ consuetudinem non ita firmam, atque constantem fuisse, ut non interdum ab uno tantum Sacerdote ægrotus ungeretur. Nam Artemium febre correptum ab unico S. Nepotiano visitatum, atque oleo S. perunctum narrat S. Gregorius Turonensis l. 1. Hist. c. 41. p.*